

Katarína Patrášová

Umelecká kritika Ramsīsa Jūnāna

Diplomová práce **Umelecká kritika Ramsīsa Jūnāna** se venuje osobnosti, umělecké tvorbě, teoretickému zázemí a inspiračním zdrojům egyptského surrealistického malíře Ramsīse Jūnāna. Práce navazuje na několik projektů, které se tomuto významnému představiteli egyptské moderny do větší či menší míry věnovaly. Zvolené téma zpracovala K. Patrášová ve třech kapitolách – *Život a dielo Ramsīsa Jūnāna v umelecko-historickom kontexte*, *Umelecká kritika Ramsīsa Jūnāna* a *Kritické odozvy na tvorbu Ramsīsa Jūnāna*. Důležitou součástí práce je také Příloha zahrnující 22 Jūnānovy eseje, které diplomantka přeložila z arabštiny do slovenštiny a z nichž ve své práci cituje autorovy názory na uměleckou tvorbu.

Kapitola *Život a dielo Ramsīsa Jūnāna v umelecko-historickom kontexte* se zabývá Jūnānovým vzděláním, vývojem jeho vztahu k egyptskému surrealistickému hnutí, pobytem v Paříži s důrazem na autorovův příklon k abstrakci, dále pak obdobím po návratu do Káhiry. V kapitole *Umelecká kritika Ramsīsa Jūnāna* se diplomantka zaměřuje na teoretickou tvorbu Ramsīse Jūnāna. Prvním tématem jsou jeho inspirační zdroje, které K. Patrášová podrobuje kritické analýze. Její konstatování, že systematické znalosti filozofie, světové literatury, dějin a teorie umění od starověku až po modernu získal R. Jūnān díky svému velkému osobnímu úsilí, je klíčem k poznání Jūnānovy lidské a umělecké osobnosti.

Další část této kapitoly zahrnuje témata a motivy, s nimiž R. Jūnān pracoval ve svých textech. Prvním pojmem je surrealismus, jehož význam R. Jūnān vidí v interakci dvou principů – umění subjektivního a umění angažovaného. Důležitým poznatkem je rovněž Jūnānovo tvrzení, že umělec se nesmí odcizit okolnímu světu, a tento musí ztvárňovat s „magickou představivostí“. O surrealistické tvorbě R. Jūnān napsal esej *Ghājat ar-rassām al-‘asrī* (Záměr současného umělce), již diplomantka věnuje patřičnou pozornost. Překlad eseje je mj. zařazen mezi texty Přílohy.

V podkapitole *Akademizmus* analyzuje K. Patrášová vztah R. Jūnāna k akademickému vnímání umělecké tvorby. R. Jūnān mj. spojoval akademismus s bezobsažnými výzvami projevovat národní příslušnost v umění, nebo projevovat vyprázdňenou formální či obsahovou příslušnost k tradici egyptské kultury bez jejího náležitého pochopení. Tím otevřeně kritizoval povrchní chápání uměleckého odkazu minulosti a jeho využití v moderním umění. V kontextu akademismu zmiňuje diplomantka také romantismus, který R. Jūnān označuje jako první umělecké hnutí, s nímž akademici nemilosrdně bojovali. V souvislosti s vývojem Jūnānových názorů na surrealismus je další část výkladu věnována jiným avantgardním uměleckým směrům, jako např. dadaismu, kubismu a existencialismu.

V podkapitole nazvané *Egyptské umenie* rozebírá K. Patrášová Jūnānův pohled na dějiny egyptského analyzovaných teoretických textů vyplývá, že jejich autor pozitivně hodnotí moderní umění a zároveň se zamýšlí nad krizí egyptské kultury a egyptského umění. Důležitou tezí je konstatování, že Jūnān podmiňoval autenticitu egyptského umění používáním jednotného jazyka moderny, tj. určitým typem hybridizace kultury, která mu umožnila vyhnout se interpretaci svého díla v postkoloniálním kontextu, kde má tvorba všech aktérů umění

nadnárodní charakter a není závislá na mocenském vztahu centra a periférie. Na tuto otázku navazují témata zpřístupnění umění široké veřejnosti a poskytování státní podpory umělcům.

Umelecká kritika je název podkapitoly reflektující Jūnānovo teoretické myšlení obsažené v jeho esejistických studiích. Zde diplomantka vysvětluje autorův přístup k hodnocení uměleckého díla (psychologický, sociologický, subjektivní a objektivní). Jūnān porovnává vývoj a současný stav kritického myšlení v Egyptě a ve světě. Srovnání podrobuje také jazyk arabského či egyptského výtvarného umění a literatury, která se díky arabštině snadno integrovala do života společnosti.

Poslední podkapitola je zaměřena na mýty a náboženství. Podle Jūnāna by umění mělo být ideologické a představovat nové náboženství. Starověké mýty se transformovaly do moderních mýtů spočívajících na vědeckém poznání. I moderní mýty ztratily podle Jūnāna důvěryhodnost, a proto nejsou uplatnitelné v moderní společnosti.

Obsahem kapitoly *Kritické odozvy na tvorbu Ramsīsa Jūnāna* je vymezení jeho místa v rámci egyptské i světové umělecké kritiky. R. Jūnān je pozitivně hodnocen jako zastánce koncepce subjektivního realismu (Karnouk), dále jako rebelující intelektuál, významný kritik a historik umění (aš-Šārūnī), jako odvážný průkopník v oblasti egyptského výtvarného umění (L. 'Awad, a podobně ho vidí Muhsin Muhammad 'Atīja) a v neposlední řadě jako novátor a stoupenec pokrokových myšlenek egyptské i západní proveniencí (S. Gharīb); negativně je hodnocen jako abstraktní umělec (Badr ad-Dīn Abū Ghāzī). R. Jūnānovi se věnovala také řada západních kritiků. S. A. H. Engelstad ho vidí v širokém kontextu egyptské moderny s eklektickým vztahem k západnímu umění. S. Bardaouil ho posuzuje v rámci egyptského surrealistického hnutí, které se stalo originálním národním projektem s alternativním kánonem.

K předkládané diplomové práci připojuji dvě poznámky. První se týká Závěru, který by mohl být obsažnější; druhá pak umělecké osobnosti Ramsīse Jūnāna. Charakteristika jeho výtvarných děl by vhodně doplnila výklad o autorovi – uměleckém kritikovi.

Diplomová práce Kataríny Patrášové **Umelecká kritika Ramsīsa Jūnāna** je hodnotnou původní studií, která vychází ze znalosti reprezentativního souboru pramenů a odborné literatury. Tato práce splňuje požadavky standardně kladené na diplomovou práci, a proto ji doporučuji k obhajobě. Navrhuji hodnocení známkou „výborně“.

V Praze, 31. 8. 2018

Doc. PhDr. František Ondráš, PhD.
vedoucí diplomové práce